

IVN

Vereniging voor natuur en milieueducatie

De Wielewaal

(volgnr. 17)

Afd. Leek/Nietap

Jaargang 9, oktober 2009

Losse nummers € 1,00

IVN – afdeling Leek / Nietap

Het IVN, Vereniging voor natuur- en milieueducatie, is een vereniging van vrijwilligers en beroepskrachten die zich richt op een duurzame samenleving door het vergroten van de betrokkenheid van mensen bij natuur, milieu en landschap. Verspreid over Nederland heeft het IVN 174 afdelingen. Ongeveer 17.000 leden zetten zich actief in voor natuur, milieu, landschap en leefomgeving door middel van allerlei voorlichtende en educatieve activiteiten.

Samenstelling bestuur:

Voorzitter:	Garmt Renkema	Lid:	Laus Paagman
Secretaris:	Herman de Meijer	Lid:	Madeleine v. Barneveld
Penningmeester:	Lyda van der Molen	Lid:	Vacant
Lid:	Herman de Heer		

Werkgroepen: Geen

Secretariaat: Dhr. H.P.R. de Meijer
 't Kaarnhuus 24, 9356EK Tolbert
 tel. : (0594) 51 77 94
 e-mail: ivnleek@home.nl

Sluitingsdatum kopij volgend blad 31 maart 2010
Kopij aanleveren als Word-document, (verschijnt eind april 2010)
Foto's aanleveren als JPEG-document

Redactie: Herman de Meijer, e-mail: ivnleek@home.nl of meysie@home.nl

Contributie:

De leden van IVN-afd. Leek / Nietap betalen minimaal €16,00, gezinsleden minimaal €3,00 en donateurs minimaal €7,00 per jaar.

Ledenadministratie:

Nieuwe lidmaatschappen, verhuizingen, opzeggingen en overschrijvingen kunnen worden gemeld bij het afdelingssecretariaat. Opzeggingen en overschrijvingen vinden uitsluitend plaats per 1 januari van het navolgende jaar.

Omslag: Ontwerp door
 Willem Hovinga

Druk: **Drukkerij “De Zijlen”**

Website: <http://www.ivn.nl/leeknietap>

Inhoud:

<u>IVN- afdeling Leek / Nietap</u>	pg. 1
<u>Inhoud</u>	pg. 2
<u>Van de redactie</u>	pg. 3
<u>Kennismaking met de nieuwe voorzitter</u>	pg. 4
<u>De Krekelzanger, 15 juni 2009</u>	pg. 5
<u>Zomerfietstocht 21 juni 2009</u>	pg. 7

ACTIVITEITEN

Vanaf midden oktober 2009	pg. 8
-Nacht van de Nacht, 24 oktober.	pg. 8
1. <u>Een kinderexcursie met verhalen</u>	pg. 8
2. <u>Op stap met de Nachtwachter,</u> <i>een ontdekkingsstocht door de donkere nacht</i>	pg. 8
3. <u>Nachtelijke boottocht</u>	pg. 9
4. <u>Debatwandeling van licht naar donker en terug</u>	pg. 9
-Paddenstoelenlezing, 5 november 2009	pg. 10
-Nationale Natuurwerkdag, 7 november 2009	pg. 10
-Aankomende landschapsgidsencursus Westerkwartier	pg. 11

Reactie op ‘Verwondering’ pg. 13

Licht verontrust pg. 14

Bomenwandeling 20 augustus 2009 pg. 17

Aangeboden: pg. 18

AGENDA samenvatting pg. 19

Van de redactie

En hier is ie weer, een nieuwe Wielewaal. Geen superdikke dit keer.

De wisselingen in het bestuur van afgelopen zomer, het vinden van een nieuw evenwicht en het maken van een nieuwe start kosten even wat tijd.

Na zoveel jaren zonder, zijn we gelukkig met het vinden van een voorzitter.

Hij stelt zich in deze Wielewaal aan u voor.

Verder een artikel over de Krekelzanger, een zeldzame verschijning die medio juni zo'n beetje heel vogelminnend Nederland naar het Natuurschoonbos lokte.

Binnen afzienbare tijd kunnen we ook in onze regio de eikenprocessierups verwachten.

Mede daarom een artikel over een minder allergie veroorzakend familielid, de Plakker.

Natuurlijk ook enkele verslagen van eerdere excursies (zelfs een in gedichtvorm). En zoals gebruikelijk een overzicht van aanstaande activiteiten. U zult zien dat we tijdens de Nacht van de Nacht op 24 oktober stevig uitpakken met een viertal activiteiten.

Ik wens u veel leesplezier en gaarne tot ziens tijdens een van onze activiteiten.

Herman de Meijer

Kennismaking met de nieuwe voorzitter

Vanaf september ben ik voorzitter van de IVN afdeling Leek/Nietap en de Wielewaal is een mooie gelegenheid om mij aan jullie voor te stellen.

Ik ben 62 jaar en woon sinds 4 jaar in Niebert op een prachtige plek aan de Carolieweg. Daarvoor woonde ik vele jaren in Leek en Tolbert. Ik ben geboren in Oldekerk en ik voel me sterk verbonden met het Westerkwartier.

Ik ben al vanaf de midden jaren tachtig lid van onze afdeling en tot nu toe niet actief maar daarin komt verandering. Wel ben ik in het grijze verleden lid geweest van de Stichting Milieubeheer Zuidelijk Westerkwartier en al weer heel wat jaren lid van de ‘werkgroep Brandnetel’ (vooral gericht op beïnvloeding van de lokale politiek in Leek op het gebied van milieu en groen).

Tot april j.l. was ik werkzaam bij de Provincie Groningen. Ik heb daar in verschillende functies gewerkt met taken op het gebied van natuur, landschap en landbouw, waterbeleid en ruimtelijke ordening. De laatste jaren was ik regiomanager voor Oost-Groningen. Vanaf april ben ik gestopt met werken en heb daardoor meer vrije tijd gekregen. Ik breng veel van mijn vrije uren door in de tuin en daarnaast heb ik meer tijd voor mijn kleinkinderen en hou ik van wandelen (lange afstandswandelpaden) racefietsen en schaatsen. Ik ben een echt buitenmens. Na het jarenlange kantoorwerk zie ik nu mijn kans schoon meer tijd in de natuur door te brengen en meer met mijn passie voor wilde planten te doen. Zo heb ik wat gestruind in natuurgebiedjes om te kijken of er nog bepaalde planten groeiden. Ook op de fiets kijk ik goed om mij heen. Zo zag ik een oude wijk bij het sportpark van Zevenhuizen massaal blaasjeskruid. Ik heb overigens een brede belangstelling voor de natuur (naast planten ook vogels, vlinders en paddestoelen) en ook het landschap en dan met name de eeuwenlange invloed van de mens daarop. Ik ben meer generalist dan specialist en ben geïnteresseerd in hoe overheden met de natuur omgaan. De ervaring leert dat we de overheden goed bij de “natuurles” moeten houden.

In mijn eerste vergadering hebben we afscheid genomen van vertrekkende bestuursleden Wiep Hartlief en Kees Nagelmaker. Nogmaals hartelijk dank voor jullie inzet. Verder werden de komende activiteiten voorbereid, zoals de Nacht van de Nacht. Dat ziet er indrukwekkend uit. Als kersverse voorzitter heb ik nog geen duidelijke visie op onze afdeling. Ik wil me de eerste tijd oriënteren en vooral mijn oor te luister te leggen. In de eerste plaats bij de zittende bestuursleden, maar ook de opvatting van jullie als leden vind ik belangrijk. Dus ik zou zeggen kom maar op! Het bestuur kan het niet alleen. Het is de kunst om de betrokkenheid en kennis van jullie als leden optimaal te mobiliseren.

Daarvoor kunnen jullie altijd terecht bij mij en de andere bestuursleden.

Garmt Renkema Tel.: (0594) 517316
Email: garmt.ineke@zonnet.nl

De Krekelzanger, 15 juni 2009

Heel de vogelwereld stond op zijn kop... er was een krekkelzanger neergestreken!
En wel in 'ons' bos, het Natuurschoonbos, gelegen ten zuiden van Nietap.
Niet dat ik dat wist hoor, maar al snel werd ik door een vriend (die het hele land doorkruist om vogels te bewonderen) getipt. Ik moest maar snel kijken was zijn advies..... nou, ach... misschien morgen.....

Bijzonder is t wel, een vogeltje wat bijna nooit gezien wordt. En dat op fietsafstand van mijn woning.....

Toch nieuwsgierig geworden ben ik een dag later, op een zondagmiddag, met telescoop, verrekijker en fototoestel het natuurschoonbos ingedoken op zoek naar de krekkelzanger....

Het eerste wat ik tegenkwam was een moeder met een 10-jarig enthousiast jongetje. Ze waren beiden op zoek naar de krekkelzanger. Moeder vertelde trots dat ze het geweldig vond dat haar zoon zoveel wist over de vogels, en reed graag met hem enkele uren naar een bijzonder vogel, die ze hadden gezien op de internetsite www.waarneming.nl... de krekkelzanger hadden ze in het uur dat ze stonden te wachten nog niet gehoord of gezien.....

Even later kwam er een 3-tal jonge knapen aan, inclusief de bijbehorende telescopen en verrekijkers. Die ochtend waren ze vroeg uit Limburg vertrokken, hadden richting het noorden al 2 bijzondere vogels gezien, en wilden nu de krekkelzanger scoren.

Een van hen ging een rondje lopen, met de handen achter de oren om alle geluiden goed op te vangen en.....

JA!!! Daar was het geluid van de krekkelzanger!!!

Hij zat bovenin een kamperfoeliestruikje te zingen... wat een prachtig geluid komt er uit zo'n klein vogeltje!!

Roerloos stonden we te kijken, te genieten... totdat het vogeltje na enkele minuten weer naar beneden dook en zich het eerste uur niet meer liet zien en horen... De jonge mannen hadden gezien wat ze wilden zien, hadden foto's gemaakt als bewijs en vertrokken weer naar de volgende vogel... Bijzonder wonderlijk, deze vogelaars.

Moeder en zoonlief vertrokken ook.

Ik had geen haast, en bleef in t bos.....

Een oudere voorbijganger vertelde me dat er in het meertje iets veel mooiers zat dan in het gebiedje vol struikjes waar ik stond; 'bijzondere eenden' wist hij te vertellen... Nieuwsgierig geworden ging ik kijken in t bosvennetje 'het vagevuur'.... en zag jonge nijlganzen...

tja.. over wat mooi mooier mooist is kun je van mening verschillen....

Aan het eind van de middag ging ik op de fiets terug naar huis, helemaal gelukkig omdat ik de krekeltzanger 3x gehoord en 2x gezien had.

's Avonds dook ik achter de computer om verschillende mensen te attenderen op de krekeltzanger.

Allerlei enthousiaste leuke en grappige reacties kwamen er. Vooral op mijn opmerking: 'het staat er gelukkig nog niet vol met telescopen..' werd veel gereageerd want wat bleek:

De week na mijn middagje Natuurschoonbos waren er zo'n 80 man (en vrouw) wezen kijken, oftewel 80 mensen die het doorgaven aan www.waarneming.nl. Misschien dus wel 150 man totaal.

Ook hoorde ik dat er een vogeltour-man met busjes 2 keer was geweest....de rust in het bos was dus ver te zoeken.

Gelukkig voor velen onder ons vertrok de krekeltzanger na een dikke week weer, en keerde hiermee de rust terug in 'ons' Natuurschoonbos.....

Emma Zorgdrager

Zomerfietstocht 21 juni 2009

Start: infocentrum Nienoord, om 13.00 uur. Afstand: 25 km.

Het thema van deze tocht naar Peize was bloemen en planten. 's Morgens vielen er hevige buien, om 1 uur 's middags echter was het droog, de zon kwam zelfs door. Er waren prachtige wolkenluchten te zien op weg naar Roderwolde. Onze gids, Barend van Barneveld, stopte geregeld om wetenswaardigheden over de natuur te vertellen. Zo zie je in dat gebied hoogteverschillen ten gevolge van uitlopers van het Drents Plateau. Er loopt ook water naar deze stukken land, die mede daardoor ook geschikt zijn voor waterberging. In deze "onlanden" heeft de natuur vrij spel. Er groeit van alles, wat een gevarieerd kleurenpalet oplevert.

Langs het fietspad naar Roderwolde staat een koningsvaren, met sporen. Deze plant komt niet veel voor in onze provincie. Bij de slootkant lagen mosselschelpen (zwanenmossel). Muskusratten eten deze zoetwatermossel graag. Er zong een rietzanger.

De Fiets-Inn te Peize had speciaal voor ons zessen een zitje buiten klaargezet. We genoten van koffie en thee met heerlijk appelgebak en dat ook nog eens voor een zacht prijsje en geserveerd door de vriendelijke waardin.

De tweede etappe voerde ons over het Peizerdiep richting Roden, langs landweggetjes en fietspaden door het bos weer naar Leek. De poelen in de Maatlanden zijn behoorlijk aan het verbossen. Er stond vrij veel veenpluis in het natte gedeelte. Deze poelen zijn gegraven voor onder andere amfibieën. Er cirkelde een ooievaar rond op de thermiek; hij was opgestegen toen wij naderden.

Bij het Vagevuur in het Natuurschoonbos (Nietap) was veel te zien en te horen: nijlganzen zwommen bedaard rond; je zou niet vermoeden dat ze broeden in bomen in een buizerdnest, nadat ze deze toch heus niet kleine roofvogel hebben verjaagd! Er groeiden wateraardbei, moeraswederik en watermunt. De tuinfluiter en tjiptjaf vulden de stilte op.

Tegen vijven waren we weer terug in Leek en met een tevreden gevoel peddelde ieder huiswaarts.

Lyda van der Molen

ACTIVITEITEN

Vanaf midden oktober 2009

Nacht van de Nacht 2009, 24 oktober

IVN-Leek/Nietap pakt dit jaar breed uit in de ‘Nacht van de Nacht’ met een viertal activiteiten.

Op zaterdag 24 oktober, de nacht waarin de tijd weer een uur wordt terug gezet, vindt dit jaar voor de 5e maal de ‘Nacht van de Nacht’ plaats. Initiatiefnemer en trekker hiervan zijn de Provinciale Milieufederaties (www.mfgroningen.nl), waarbij allerlei partnerorganisaties activiteiten ondernemen die iets met donker, nachtdieren, lichtvervuiling, etc. te maken hebben.

De gemeente Leek ondersteunt deze initiatieven dit jaar door het IVN een subsidie toe te kennen, waardoor alle activiteiten, inclusief de eerste consumptie gratis zijn.

De vier activiteiten die onze afdeling deze avond voor u in petto heeft zijn de volgende:

1. Een kinderexcursie met verhalen

Deze excursie is bedoeld voor kinderen tussen 4 en 9 jaar, dus de onderbouw Lagere School.

Met een verteller, kinderboekenschrijver Harm de Jonge, gaan de kinderen een donker gebied in waar op regelmatige tijden halt zal worden gehouden. De verteller vertelt, of leest, een verhaal dat met donker en nachtdieren te maken heeft. Uiteraard zullen deze verhalen passen bij de belevingswereld van de kinderen. Deze excursie is geschikt voor kinderen van 4 tot 9 jaar, dus onderbouw lagere school. De start is om 18.45 uur vanaf Parkeerplaats Nienoord. De excursie duurt ongeveer een uur waarna in het Nienoord InformatieCentrum nog wat kan worden gedronken. Tevens bestaat daar de mogelijkheid nog wat na te praten met de kinderboekenschrijver en eventueel een of enkele boeken aan te schaffen. Er kunnen maximaal 20 kinderen mee met deze wandeling, daarom is opgave vooraf verplicht.

2. Op stap met de Nachtwachter, een ontdekkingsstocht door de donkere nacht

In een dergelijke excursie staan de principes van ‘Earth Education’ centraal. In deze werkvorm is het ‘in contact komen’ met de natuur de eerste stap naar natuur- en milieubewustzijn en uiteindelijk natuur- en milieubewust handelen. Wij zullen volwassenen en kinderen vanaf ca. 7 jaar, meenemen op een wandeling met de ‘Nachtwachter’. Deze in donkere toga met capuchon gewikkelde figuur neemt als enige lichtbron een stormlantaarn mee. De deelnemers wordt verzocht geen verdere

verlichting mee te nemen en tijdens de tocht zal grotendeels op fluistertoon worden geconverseerd.

Er kunnen maximaal 25 deelnemers met deze excursie mee. Aangezien de activiteiten van de Nachtwachter doorgaans in het diepste donker plaatsvinden, kunnen ook wij u niet vertellen wat hij voor u in petto heeft.

Na opgave zal de nachtwachter schriftelijk contact met u opnemen om u van de voor deze excursie noodzakelijke informatie te voorzien, zoals vertrekplaats, aanvangstijd, etc.

3. Nachtelijke boottocht

Met behulp van een aantal fluisterboten wordt een vaartocht langs de boorden van het Leekstermeer georganiseerd. Zowel de lichtinvloed van de stad als het duister richting het Drentse achterland is hier goed te beleven. Onder deskundige begeleiding, met zo min mogelijk lawaai en minimale verlichting zal dit een spectaculaire tocht zijn. U bent vanaf 18.45 uur welkom bij recreatiebedrijf Cnossen, Meerweg 13 in Nietap. De boottocht start om 19.00 uur en duurt tot ca. 21.00 uur. Er is deskundige begeleiding aanwezig. Ter afsluiting ontvangt u rond 21.00 uur nog een kop koffie, thee of fris.

Het aantal deelnemers aan deze boottocht, volwassenen én kinderen, is maximaal 22, daarom is opgave vooraf noodzakelijk.

4. Debatwandeling van licht naar donker en terug

Een debatwandeling is een wandeling waarbij tijdens het wandelen wordt gedebatteerd en gediscussieerd over een actueel thema. De debatwandeling van 24 oktober heeft als thema's de aandachtsgebieden van het Nacht van de Nacht project; t.w. de effecten van lichtvervuiling, lichtverspilling, energieverstopping, ontregeling van de natuur, aantasting van de gezondheid en de verstoring van het nachtelijke landschap

Een vijftal gastsprekers is verzocht een statement af te leggen om daarna met elkaar en met de overige deelnemers aan deze tocht in discussie te gaan over het thema "Licht en donker".

De wandeling zelf zal vanuit de verlichte kern van Leek naar het donkere buitengebied en weer terug lopen en zal ongeveer anderhalf uur in beslag nemen.

De ontvangst is vanaf 19.30 met koffie/thee in café 'de Oude Bank', Tolberterstraat 6, in Leek

Rond 20.00 start de wandeling en deze duurt tot ca. 21.30, waarna nog even kan worden nagepraat onder het genot van een kop koffie, thee of fris.

Locale politici, pers en overig geïnteresseerden, wij dagen u bij dezen van harte uit!!.

Deelname aan deze wandeling is gratis, mede dank zij een gemeentelijke subsidie.

Opgave vooraf is wenselijk, maar niet per se nodig.

Voor alle activiteiten kunt u zich opgeven via de e-mail: ivnleek@home.nl, of schriftelijk: 't Kaarnhuus 24, 9356 EK Tolbert.

Dit moet dan wel uiterlijk 24 oktober voor 12.00 uur.

-Zaterdag 24 oktober, meerder aanvangstijden

Voor meer informatie over de Nacht van de Nacht, zie: www.laathetdonkerdonker.nl

Paddenstoelenlezing, 5 november 2009

Op donderdagavond 5 november organiseert de IVN-afdeling Leek/Nietap i.s.m. Dienstencentrum 'De Schutse' een paddenstoelenlezing.

Paddenstoelenskundige Theo Nijssen is deze avond te gast

-Donderdag 5 november, 19.30 – 22.00 uur

-Plaats: Oldenoert 32, in Leek

Nationale Natuurwerkdag, 7 november 2009

Ook dit jaar is er een koppeling tussen MADD (Make a Difference Day) en Natuurwerkdag. De groene activiteiten/aanmeldingen van MADD worden ook doorverwezen naar de provinciale coördinatoren van Natuurwerkdag. Met heel veel vrijwilligers kan er deze dag op zeer uiteenlopende werklocaties in het gehele land actief geklust worden in de natuur. Het aantal locaties dat zich heeft gemeld voor het laten uitvoeren van werkzaamheden staat op www.natuurwerkdag.nl. U kunt hier per provincie zien welke werklocaties er zijn en wie op de locatie de gastheer c.q. de (mede)organisator is. De IVN-afdeling Leek/Nietap is nog in overleg met de Agrarische Natuur Vereniging 'Boer & Natuur' over een werklocatie. Wellicht wordt dit de dobbe (pingoruïne) bij dhr. J. Lise aan de Wissel 1 in Tolbert. Hou voor actuele informatie hierover onze website in de gaten.

De meest nabij liggende werklocatie tot nu is bij het Iwema Steenhuis in Niebert (Gr. Landschap). Via de Natuurwerkdag hopen we met elkaar nieuwe mensen kennis te laten maken met de natuur.

-Zaterdag 7 november door heel Nederland. 9:00 - 16:00 uur.

Aankomende landschapsgidsencursus Westerkwartier

Landschapsbeheer Groningen en het IVN gaan in de periode 2009-2011 op vier plaatsen in de provincie Groningen aan de slag met het project Gidsen voor Natuur en Cultuur. Het idee erachter is dat het verhaal van Nederlandse landschap, wat bij uitstek een cultuurlandschap is, vaak maar deels wordt gekend en gezien. Het landschap vertegenwoordigt vele ecologische, natuur-, aardkundige - en cultuurhistorische waarden. Maar het landschap is ook de drager van toeristische activiteiten in een tijd waarin ontspanning en recreatie steeds belangrijker wordt. Daarmee is de aandacht voor het landschap ook een onderdeel van lokale en regionale economische versterking.

Onze IVN afdeling hield op 31 augustus 2007 een landschapsymposium en wil hieraan nu een vervolg geven met een cursus landschapsgids.

Een koppeling met het project Gidsen voor natuur en Cultuur ligt dan ook voor de hand.

Een van de manieren om de eigenheid van een gebied te onderstrepen en de toeristische attractiviteit van een gebied te versterken is het begeleiden van het publiek tijdens wandelingen of fietstochten. Door mensen op te leiden tot landschapsgids kan er een betere afstemming van het brede landschapsverhaal met de toeristische sector plaatsvinden, zodat landschap en economie er wel bij varen. In het project worden zoveel mogelijk relevante lokale natuur-, cultuurhistorische - en landschapsgerelateerde organisaties betrokken. De cursus landschapsgids en de methode 'Leesbaar landschap' is op hoofdlijnen ontwikkeld door IVN Nederland en door Landschapsbeheer Nederland.

In de cursus landschapsgids worden vrijwilligers uit de natuur en milieusector opgeleid als gids voor een specifiek landschap in dit geval het Westerkwartier. Er is aandacht voor de verschillende elementen in zo'n landschap en hoe het landschap aan de hand van vier verschillende invalshoeken (brillen) gezien of gelezen kan worden. Met de methode 'Leesbaar landschap' wordt objectief naar het landschap gekeken en de samenhang in het landschap gezien.

Doel van deze methode is dat mensen zonder oordeel een gesprek aangaan over het landschap en tot inzichten komen. De vier invalshoeken zijn: ecologie, sociale geografie, seizoen en cultuurhistorie.

Didactische ervaring ('voor de groep staan', beheersing van verschillende overdrachtsmethodieken) is wel vereist, maar evengoed krijgen de cursisten handvatten en handreikingen om een excursie meer kracht bij te zetten of leuker aan te kleden.

De periode van de cursus zal bij voorkeur tussen de 4 en 5 maanden zijn en waarschijnlijk in het najaar beginnen.

De precieze begindatum, de cursuslokatie(s), het maximaal aantal deelnemers en kosten voor deelname zijn op dit moment nog niet bekend.

Via de regionale pers en onze website zullen we u nader informeren zodra deze gegevens bekend zijn.

Projectleiding en eindverantwoording liggen bij mw. Anja Verbers van Landschapsbeheer Groningen, e-mail: a.verbers@landschapsbeheergroningen.nl

-voorjaar 2010 (o.v.) -Locatie(s) en kosten: nog onbekend.

- N.B.1: Tenzij anders vermeldt geldt voor alle IVN-activiteiten dat deze voor IVN-leden, donateurs en adverteerders gratis zijn. Ook voor niet leden hanteren wij dit jaar als proef geen toegangstarief. Wél wordt een bijdrage in de giftenbus gewaardeerd.
- N.B.2: Bij onze activiteiten zijn honden, ook aangelijnd, i.v.m. eventuele verstoring van vogels en wild niet welkom.
- N.B.3: Omstandigheden kunnen invloed hebben op het al dan niet doorgaan of verplaatsen van een activiteit.
Houdt daarom ook de regionale pers, of onze IVN-site, in de gaten.

Reactie op ‘Verwondering’

In de vorige Wielewaal schreef Barend van Barneveld over zijn waarnemingen en ervaringen met het dichtgevroren water van de vijver aan het Molenkanaal.

Kort nadien las ik een artikel in 'Boomblad', een blad van Alterra over wetenschap in de praktijk.

Het gaat aldus:

"Er is veel meer leven onder het ijs dan werd gedacht, en niet alleen op de bodem. Dat blijkt uit onderzoek van zoetwaterecoloog Ralf Verdonschot van Alterra.

Wie denkt dat alle waterdieren overleven op de bodem, waar het het warmst is, komt bedrogen uit. Veel beestjes blijken verrassend genoeg op de planten boven de bodemlaag te zitten. Een vraag van het Vara-radioprogramma Vroege Vogels over het effect van het ijs op de waternatuur zette Verdonschot aan het denken.

Hij maakte er een wetenschappelijk onderzoek van en bemonsterde een vijver op de campus van Wageningen UR, om te achterhalen welke beestjes nog voorkomen bij die lage temperatuur, hoe het verloop van de temperatuur en het zuurstofgehalte onder het ijs is en hoe dat het voorkomen van waterdieren beïnvloedt.

Koudbloedige dieren zullen zich normaal gesproken het liefst in die relatief warme laag ophouden, de laag van vier graden Celsius die het zwaarst is en naar de bodem zakt. Maar ze blijken nu op de bodem niet voldoende zuurstof te krijgen. De bacteriën in de bodem verbruiken alle zuurstof. Daarom zitten de beestjes iets hoger in het wat koudere water. Verdonschot vond ook verbazingwekkend veel leven onder het ijs; eendagsvliegen, kokerjuffers en wormen waarvan niet eens bekend was dat ze in de winter actief zijn. Het onderzoek wordt voortgezet".

Ik vond bovenstaand artikeltje te interessant om het de lezer te onthouden.

Herman de Meijer

Licht verontrust

Op woensdagavond 27 mei ontving ik een telefoontje van een gemeentelijk groenopzichter die me lichtelijk verontrust de vraag stelde of ik de eikenprocessierups kon herkennen.

“Niet anders dan van foto’s”, was mijn antwoord. Ik heb ze namelijk nog nooit in het echt gezien. Vijf minuten later stond hij bij mijn deur op me op te halen en te gaan kijken naar de situatie die hem verontrustte. Aan de Jonkerslaan in Leek bleek onderaan de stam van een Zweedse meelbes (*Sorbus aria*) een dichte concentratie van drie grote groepen inderdaad zeer behaarde rupsen te zitten. ’s Nachts trokken ze de boom in om te eten, overdag zaten ze in groepen bijeen op de stam in een dicht spinsel.

Op het eerste gezicht leken ze verdacht veel op de eikenprocessierups.

Maar, op een *Sorbus* terwijl er zoveel eiken in de directe omgeving staan?

En nu ineens in Leek, terwijl de noordelijkste melding tot nu toe uit Hoogeveen afkomstig is.

Ik heb mijn bedenkingen en beloof het voor hem uit te zoeken.

Ter plekke heb ik een foto gemaakt van zo’n groep rupsen en een drietal door mij deskundiger geachte IVN-ers de foto toegezonden.

Een van hen

was zo slim de foto op het forum van Waarneming.nl te plaatsen en binnen een dag kwamen de eerste twee positieve identificaties binnen.

Niet de eikenprocessierups, maar de **Plakker** (*Lymantria dispar*).

Ik kon de gemeente dus geruststellen, maar ondertussen was mijn belangstelling gewekt.

Wat is dit voor vlinder, is hij zeldzaam, waarom heet hij zo.

De Plakker (*Lymantria dispar*) is een dagactieve nachtvlinder uit de familie *Lymantriidae*, de Donsvlinders.

De vlinder komt in heel Europa voor. Hij zit altijd in loofbomen, meest in zuid Europa, maar is door de klimaatopwarming langzaam aan een opmars naar het noorden bezig.

De soort overwintert als ei in legsels op de schors, een tak of een blad van de waardplant. De eieren worden afgedekt met haren van het achterlijf van het vrouwtje. Soms komen eitjes nog hetzelfde jaar uit, maar de uitgekomen rupsjes kunnen niet overwinteren.

Plakkers treden meestal massaal op en kunnen dan een plaag vormen. Ze zijn zeer vraatzuchtig en eten luidruchtig. Vooral bij hard en taai blad (eik, riet) kan je ze horen knagen. Dan is in eikenbossen het vreten van de rupsen als een knisperend geluid duidelijk hoorbaar. De rups eet vooral 's nachts en rust overdag uit net onder de top van een boom of heester aan de onderkant van een tak.

De Rupsen worden gevonden in april-juni. De harige jonge rupsen worden door de wind verspreid, ze laten zich door middel van spindraden met de wind meevoeren en kunnen zich zo kilometers verspreiden. Hoewel Plakkerrupsen vaak met vele tegelijk te vinden zijn, verpopt elke rups zich solitair. **De rups verpopt zich in een los spinsel tegen de schors**, tussen de bladeren of in de strooisellaag. De pop is zwartbruin van kleur met roestgele haren.

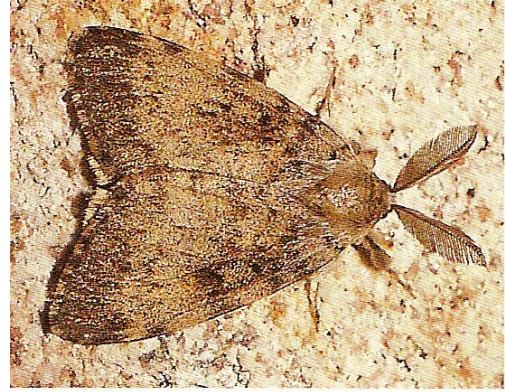
De rupsen zijn zeer harig en die haren zitten in borstels op wratten. Deze wratten op de lichaamssegmenten hebben duidelijke kleuren. Deze kleuren (blauw op de voorste vier segmenten, oranje-rood op de overige segmenten) hebben dan ook tot de determinatie van de rups geleid.

Rups

De Vlinder vliegt van half juli tot half oktober. De spanwijdte bedraagt tussen de 32 en 55 millimeter. Het mannetje van de vlinder vliegt overdag en 's avonds, het vrouwtje vliegt niet en blijft bij haar cocon. Ze heeft geen monddelen en eet dus niet. De lichter gekleurde vrouwtjes zijn een stuk groter dan de mannetjes.

Vrouwtje, met witte grondkleur

Mannetje, met bruine grondkleur

De voelsprietten van vlinders zijn voorzien van reukzintuigen, waarvan het aantal groter is naarmate de sprietten groter en sterker zijn geveerd. Hierdoor wordt reukvermogen van de vlinder naar verhouding enorm vergroot. Dit is een eigenschap die vooral bij zoeken naar een geslachtspartner belangrijk is. De Plakker is zo'n vlinder, waarbij het mannetje sterk geveerde voelsprietten heeft om het vrouwtje, dat niet kan vliegen, toch te vinden.

De voelsprietten van de Plakker (mannetje)

Naschrift; in 2009 zijn met lokdozen tot aan de noordgrens van de gemeente Noordenveld vrouwelijke eikenprocessievlinders gevangen. Daarmee komt de vlinder, maar dus ook de rups snel erg dicht bij.

Herman de Meijer

Bomenwandeling 20 augustus 2009

Start bij “Jantje zag eens pruimen...” Noorderplantsoen Groningen

Een groepje mensen in het
plantsoen,
Wat zouden die nu toch gaan
doen?
Bomen kijken met gids Laus,
Dat verdient applaus!
“wat voor boom kan dit nu zijn?”
Hij is bepaald niet klein –
En kijk eens, wat een grote
zwam,
Die eet zich een stuk door de
stam!
Een es, een beuk, een

vleugelnoot,
Tjee, wat zijn die bomen groot!

Je loopt ook nog op historische grond,
Stadswallen en zo in het rond.
Een wilg viel bijna in het water,
En kijk eens, vele jaren later
Een speelplek, een kunstwerk eerste klas,
Mooi zeg, zo boven die plas!

Ineke en Laus deelden druiven,
Zo hadden we wat te kluiven.
En Laus die zag eens druiven hangen,
“hier mensen, vangen!”

In een verborgen hofje bracht hij ons,
Wat een stilte, zacht als dons...
Een juweeltje verstopt in de stad,
Met oude bomen langs het pad.
De voeten werden wat moe,
Dus weer naar het startpunt toe.
Veel geleerd en gezien deze keer,
Bedankt en we zien elkaar weer!

Lyda van der Molen

Aangeboden:

Een verzameling stenen en schelpen uit Europa en daarbuiten.
Echt iets voor de liefhebber.

Gratis op te halen bij:
Jan en Lyda van der Molen, Tolbert.
Tel. 0594-518911
e-mail: lydavandermolen@home.nl

AGENDA samenvatting

Zaterdag 24 oktober

Nacht van de Nacht

- met:*
1. Een kinderexcursie met verhalen
 2. Op stap met de Nachtwachter,
een ontdekkingstocht door de donkere nacht
 3. Nachtelijke boottocht
 4. Debatwandeling van licht naar donker en terug

Donderdag 5 november

Paddenstoelenlezing

Zaterdag 7 november

Nationale Natuurwerkdag

Voorjaar 2010

Landschapsgidsencursus Westerkwartier

Gele knolamaniet